

EDIČNÍ POZNÁMKY

Tímto svazkem zahajujeme v naší edici řadu Drobných klepů, která obsáhne v šesti svazcích ty Nerudovy feuilletony, které pro svou polythematicnost nebyly pojaty do svazků literárních, divadelních nebo do řady Česká společnost. Drobné klepy tvoří tak ve Spisech řadu obsahově nejpestřejší, thematicky nejbližší svazkům České společnosti. Jejich feuilletony stejně citlivě reagují na všechny veřejné události, avšak zpravidla se nezabývají jednou otázkou do hloubky, omezují se často jen na humornou poznámku nebo satirický šleh o problému, k němuž se najde podrobný výklad v některém ze svazků příbuzné řady.

Název Drobné klepy se objevuje již v počátcích Nerudovy žurnalistické činnosti, kdy jím sám označoval většinu svých feuilletonů v letech 1861—1862. Také později, když Neruda pořádal svou novinářskou žeň knižně, chtěl takto nazvat dva svazky feuilletonů, ale úmysl již neuskutečnil.

Z pozdějších pořadatelů Nerudova díla vrátili se k názvu Drobné klepy Ignát Herrmann a Miloslav Novotný, každý v jiném pojetí. Tři svazky Drobných klepů ve vydání Herrmannově (I—II z r. 1892, III z r. 1893) shrnují feuilletony posledního období Nerudovy tvorby, let 1877—1890, kdežto XI. svazek Spisů Jana Nerudy (vyd. r. 1924) obsahuje výběr feuilletonů z období prvního, t. j. 1861—1862. Také Ladislav Quis chtěl původně IV.—VII. díl souboru Satirou a vtipem nazvat Drobné klepy a tentýž název zvolil konečně Karel Polák pro svůj výbor nejrozličnějších Nerudových feuilletonů (vyšel r. 1940).

První svazek Drobných klepů obsahuje 133 feuilletonů z let 1861 až 1866; byly psány pro Čas, Hlas a Národní listy (Národní noviny, Naše listy), označeny Δ a byly vydány porůznu již v dřívějších knižních souborech Nerudova díla. Z jiných časopisů jsme sem pojali: feuilleton „Zlatá ulička“, Obrazy života 1860, vzpomínkovou prózu „Feuilleton vzpomínek“, Rodinná kronika I, 1862 (obě s podpisem Jan Neruda) a satiru „Zeměpis a dějepis Čech“, která nebyla zařazena do svazku Česká společnost I.

Toto „besední čtení“ vyšlo za života Nerudova celkem třikrát; po prvé na deset pokračování v Humoristických listech 4. září 1861 až březen 1862, po druhé v poněkud změněné formě v Besedníku 1862 a konečně v Úplném besedníku 1877. Otiskujeme první znění z Humoristických listů a v různročtení označujeme: náš text *b*, Besedník *b*, Úplný besedník *ú*:

91, 1—2 Stručný zeměpis a dějepis Čech. Předmluva zasilatelova *b*] Stručný zeměpis Čech. Učená přednáška od Jana Nerudy *b*] Stručný zeměpis Čech (Učená přednáška) *ú*; 91, 2 — 92, 15 *v b, ú není; navíc tam odstavec*: Mluvím k obecenstvu národnosti německé, k synům národa vyvoleného, jemuž jedině dáno jest, aby rozuměl všemu, co jest a co není. Mohu tedy tím stručněji jednati způsobem toliko německým učencům zvláštním, od nerozumných lidí povrchním jmenovaným, jelikož vím, že všemu porozumíte rychle a právě tak, jak chci.; 17 s německým *b, b*] s nějakým *ú*; 22 lišíš *b, b*] lišíš *ú*; 27 vídeňských *b*] vídenských *b, ú*; 28 *v b, ú navíc*: Psát mou přednášku nemusíš. A teď probereme „Zeměpis Čech“, abyste věděli, na jaké půdě ten tak zvaný slavný „český dějepis“ vyrostl.; 29 Zeměpis Čech *b*] *v b, ú není*; 93, 1 s nimi *b*] s Čechy *b, ú*; 2 ducha, teprve *b*] ducha; teprve *b*] ducha; teprv *ú*; 17 tak málo *b, b*] málo *ú*; 20 zase *b, b*] zas *ú*; 27 snášejí vůbec mnoho. Na té *b*] Snášejí a přenášejí vůbec mnoho. *Odstavec* Na té *b, ú*; 29 při tom Moravu *b, b*] přitom na Moravu *ú*; 30 k Čechám *b*] k Čechům *b, ú*; 94, 8 bratři *b*] bratří *b, ú*; 9 pohraniční vesnice jedna *b, b*] jedna vesnice *ú*; 11 dalším *b*] dalším *b, ú*; 12—13 *Poznámání učitele v b, ú není*; 17 dalšímu *b*] dalšímu *b, ú*; 18 země ta *b, b*] země tato *ú*; 26 léty *b*] lety *b, ú*; 30 na příklad ve Fliedermühle *b, b*] ve Fliedermühle *ú*; 95, 8—9 v celých Čechách ani jediný Němec! *b, b*] v Čechách ani jeden Němec *ú*; 18 horvatský *b, b*] horvátský *ú*; 27 skrz rty a nosy *b*] skrz nosy *b, ú*; 96, 4—5 průmyslníků, od lidu „Macháčkové“ nazvaných *b*] průmyslníků „Macháčkové“ nazvaných *b, ú*; 10 vyváří tak zvané mělnické *b, b*] vyváří se mělnické *ú*; 16 a jaksi racionálně pěstuje *b, b*] *v ú není*; 17 Sadské *b*] Sadská *b, ú*; 18 je dost *b*] jest dost *ú*; 97, 1 Galatzen *b*] Galazzen *b, ú*; 27 Chlív *b*] chlív *b, ú*; 98, 7—11 *Poznámání pro učitele v b, ú není*; 29 poznenáhlu *b*] ponenáhlu *b, ú*; 99, 3 samé *b*] jen samé *b, ú*; 8—9 tvrdošíjně se zpěčují *b, b*] tvrdošíjně se zpečují *ú*; 9 posud Češi *b*] posud i Češi *b, ú*; 10 sobě i některé *b*] sobě některé *b, ú*; 25 plzeňské *b*] plzenské *b, ú*; 100, 20 Dříve až české dějiny. *b*] Příklad sobě ale podáme české dějiny *b, ú*; *v ú navíc podpis* Jan Neruda. 22—23 Dějepis. Úvodní poznámání *b*] Stručný dějepis Čech. Učená přednáška *ú, b*] *navíc od* Jana Nerudy *b*; 24 Češi až žádného *b*] Češi sice nemají vlastně pražádného *b, ú*; 26 za hranice *b*] za hranice do Němec *b, ú*; 31 Mně se poštětilo *b*] Mně se to poštětilo *b, ú*; 32 několik alespoň pramenů *b, b*] několik pramenů *ú*; 101, 14 byl by Josef zajisté *b*] byl by zajisté *b, ú*; 16 širým *b*] širým *b, ú*; 17 nemáme pak *b, b*] pak nemáme *ú*; 23—25 *Poznámání pro učitele v b, ú není*; 35 vzdělání *b*] vzdělání *b, ú*; orgán až Bohemia *b, b*] orgán Bohemia *ú*; 102, 1 13. března *b*] dne 13. března *b, ú*; 3 Popudu *b, ú*] Pobudu *b*; šťastně panovavše *b*] panovavše *b, ú*; 6 bratrsky *b, b*] spravedlivě *ú*; 8 přivedlo *b*] přimělo *b, ú*; 9—11 Nemohli až neškodí *v b, ú není*; 19 pořád jsme se míchali *b, b*] pořád míchali jsme se *ú*; 20 kuráže *b, ú*] kůráže *b*; 22—23 peníze také — několik *b, b*] peníze — také několik *ú*; 29 velmi

oblíbené *b*] oblíbené *b, ú*; 33 vysvítá *b*] vysvítá *b, ú*; 35 dosti *b, b*] dost *ú*; 36 nesmírně *b, b*] velice *ú*; 103, 31 loňského *b*] lonského *b, ú*; 104, 5 pranic *b, b*] nic *ú*; 6 druhá polovice *b, b*] druhá *ú*; 11 zajižděli až *b, b*] zajižděli sobě až *ú*; 12 u Kreščáku *b, b*] u Kresčaku *ú*; 19 z bitvy u Kreščáku *b*; u Křeščáku *b*] u Kreščaků *ú*; 21 nadací *b, b*] nadání *ú*; 30 Když pak se *b*] Když se pak *b, ú*; 31 Bakunínka *b*] Bakuninka *b, ú*; 32 Bakunín *b*] Bakunin *b, ú*; 105, 2 přijala *b, b*] přijala *ú*; 8 čamáru *b*] čamaru *b, ú*; 22 vojvůdce *b, b*] vojevůdce *ú*; 24 na dubové *b, b*] na dubovém *ú*; 25 Otce chudák záhy ztratil *b*] Otce, chudák, záhy ztratil *b, ú*; 27 nápotomní *b*] napotomní *b, ú*; 108, 4 svěrepí *b*] sveřepí *b, ú*; 13 půlhodinku *b*] půlhodinky *b, ú*; pivovarem *b*] pivovárem *b, ú*; 28 pivovar *b, ú*] pivovár *b*; 32 do pivovaru *b, ú*] do pivováru *b*; 107, 14 český národ *b*] národ český *b, ú*; 20 mřížovýhlídka *b, b*] mřížovyhlídka *ú*; Královdvorské *b*] Kralodvorské *b, ú*; 30 pergamenů; nový *b, b*] pergamenů: nový *ú*; 108, 20—24 *Poznamenání pro učitele v b, ú není; v b, ú navíc odstavec*: Jsme tedy s českým dějepisem hotovi a nikdo nám zajisté nebude vytýkati strasti nebo snad to, že bychom byli příliš podrobným bádáním jakous zbytečnou nejasnost do českých dějin přivedli. Pamatuji sobě, synu, čemu jsem tě naučil, neboť jinak neporozumíš Presse a Ostdeutsche a nebudeš šťasten ani na zemi ani na nebi. Jdi, synu, a uč se moudrým, totiž uč se Němcem býti. *v ú podpis* Jan Neruda.

Ze všech feuilletonů našeho svazku je znám zatím jediný rukopis, a to k feuilletonu „Vychladlé myšlenky“ z 28. 4. 1866. Jeho faksimile přinesl sborník *Máj* I, 1903, str. 240—242. V následujícím různě označujeme text *Národních listů* č, odchýlné znění rukopisu r: 426, 2 dní č] dnů r; 26 vyhlídkou č] výhlídkou r; 427, 11 musilo č] musila r; 428, 1 jest opravdu č] je r; 16 tohoto zvířete č] toho r.

Časově i thematicky hlásil by se do tohoto svazku anonymní feuilleton z *Národních listů* „Německé restaurační zábavy“ (1. 2. 1866), který napsal rovněž pravděpodobně Neruda, ale poněvadž zatím není jeho autorství bezpečně prokázáno, do svazku jej nezařazujeme.

Text byl vypracován podle praxe předcházejících svazků. Úpravy byly provedeny na těchto místech:

- 8: Kdo pravou tou částí dále *kráci* m. ... *nekráci*;
- 38: v *žurnálech* četl m. v *žurnastrech* ...;
- 46: *nadělá* z bílých vln dunajských ingoustovou tekutinu m. *nedělá* ...;
- 59: překládání do *cizích* jazyků m. ... do *zlých* ...;
- 91: *mnohem* více m. *mnoho* ...;
- 131: všednodenní *chůze* m. ... *schůze*;
- 147: v *aule* ... budou prázdniny m. v *oule* ...;
- 184: To je těžko *určit* m. ... *učit*;
- 185: jest velmi *málo* na světě m. ... *málo více* ...;

- 88: od doby prvních vlaštovek až po dobu tučných husí m. ...
 vlaštovek po ... ;
 203: se zvláštní, ukrutnou lahodou m. za zvláštní ... ;
 236: žlutě natřené postele m. žluté ... ;
 327: že se musí vždy na ně *doblížet* m. *poblížet* ;
 374: *Uns* ist ganz kannibalsch wohl m. *Was* ... ;
 390: odchod pana *Chvalovského* m. ... *Chvalkovského* ;
 405: Francouz *nestará* se o své děti m. ... *stará* se ;
 431: *Aramisové*, *Athosové* a *Porthosové* m. *Artemisové*...

Věra Vrzalová